

Noget

- AF HANS CHRISTIAN ANDERSEN

"Jeg vil være noget!" sagde den ældste af fem brødre, "jeg vil være til nytte i verden; lad det være nok så ringe en stilling, kun at det er godt, det jeg udretter, så er det noget. Jeg vil lave mursten, dem kan man ikke undvære! så har jeg dog gjort noget!"

"Men noget alt for lidt!" sagde den anden broder, "det du gør, er så godt som ingenting; det er håndlangerarbejde, kan udrettes ved maskine. Nej så hellere blive murer, det er dog noget, det vil jeg være. Det er en stand! ved den kommer man ind under lavene, bliver borger, har sin egen fane og sin egen kro; ja, går det godt, kan jeg holde svende, bliver kaldt mester og min kone bliver mesterinde; det er noget!"

"Det er slet ingenting!" sagde den tredje, "det er uden for klasserne og der er mange klasser i en by, langt over mesters!
Du kan være en brav mand, men du er som mester dog kun hvad man kalder "simpel"! nej, så ved jeg noget bedre! jeg vil være bygmester, træde ind på det kunstneriske, det tænkende, komme op til de højerestående i åndens rige; vel må jeg begynde nedefra, ja, jeg kan gerne sige det lige rent ud: jeg må begynde, som tømrerdreng, gå med kasket, skønt jeg er vant til at gå med silkehat, løbe for de simple svende at hente øl og brændevin, og de siger du til mig, det er graverende!"

men jeg vil bilde mig ind, at det hele er en maskerade, det er maskefrihed! i morgen – det vil sige, når jeg er svend, går jeg min vej, de andre kommer ikke mig ved! jeg går på akademiet, lærer at tegne, kaldes arkitekt –! det er noget! det er meget! jeg kan blive højædle og velbyrdige, ja lidt til både for og bag, og jeg bygger og bygger, ligesom de andre før mig! det er altid noget man kan stole på! det hele er noget!"

"Men det noget bryder jeg mig ikke om!" sagde den fjerde, "jeg vil ikke gå i kølvand, ikke være kopi, jeg vil være geni, være dygtigere end I alle tilsammen! jeg skaber en ny stil, giver ideen til en bygning, passende for landets klima og materiale, landets nationalitet, vor tidsalders udvikling og så én etage til for mit eget geni!"

"Men når nu klimaet og materialet ikke dur!" sagde den femte, "det vil være slemt, for det har indvirkning! Nationaliteten kan også let blive så udvidet, at den bliver affekteret, tidsalderens udvikling kan lade dig løbe løbsk, som tit ungdommen løber. Jeg ser nok, at ingen af eder bliver egentligt til noget, ihvor meget I selv tror det! Men gør som I vil, jeg skal ikke ligne eder, jeg stiller mig udenfor, jeg vil ræsonnere over, hvad I udretter! der er altid noget galt ved enhver ting, det skal jeg pille ud og omtale, det er noget!"
Og det gjorde han, og folk sagde om den femte: "Ham er der bestemt noget ved! han er et godt hoved! men han gør ikke noget!" – Men derved var han noget.

Se det er kun en lille historie, og dog får den ikke ende så længe verden står!

Men blev der da ikke videre af de fem brødre! det var jo ikke noget! Hør videre, det er et helt eventyr!

Den ældste broder, som lavede mursten, fornemmede, at fra hver sten, når den var færdig, trillede en lille skilling, kun af kobber, men mange små kobberskillinger, lagt på hinanden, bliver til en blank daler, og hvor man banker på med den, hos bager, slagter, skrædder, ja hos dem alle sammen, dér flyver døren op og man får, hvad man bruger; se, det gav murstenene af sig; nogle gik vel i brokker eller midt over, men de kom også til brug.

Oppe på diget ville mor Margrethe, den fattige kone, så gerne kline sig et lille hus; hun fik alle stenbrokkerne og så et par hele, for et godt hjerte havde den ældste broder, om han i gerning kun drev det til at gøre mursten.

Den fattige kone rejste selv sit hus; smalt var det, det ene vindue sad skævt, døren var alt for lav, og stråtaget kunne været lagt bedre, men ly og læ var der og ses kunne der langt ud over havet, der i sin vælde brødes mod diget; de salte dråber sprøjtede over hele huset, der endnu stod, da han var død og borte der havde gjort murstenene.

Den anden broder, ja han kunne nu anderledes mure op, han var jo også oplært deri. Da svendestykket var leveret, snørede han sin ransel og sang håndværkerens vise:

"Jeg rejse kan, mens jeg er ung
og ude hjemlig bygge,
mit håndværk er min pengepung,
mit ungdomssind min lykke!
Og ser jeg så mit fædreland,
jeg kæresten gav ordet!
Hurra! en driftig håndværksmand
får let fod under bordet!"

Og det gjorde han. Inde i byen, da han kom tilbage og blev mester, murede han op hus ved hus, en hel gade; da den stod, så godt ud og gav byen anseelse, så byggede husene for ham et lille hus, der skulle være hans eget; men hvorledes kunne husene bygge?

Ja spørg dem ad, og de svarer ikke, men folk svarer og siger: "jo vist har den gade bygget ham hans hus!" lille var det og med lergulv, men da han med sin brud dansede henover det, blev gulvet blankt og bonet, og fra hver sten i væggen sprang en blomst, det var lige så godt som et kostbart betræk. Det var et yndigt hus og et lykosaligt ægtepar. Lavsfanen vajede udenfor og svende og læredrenge råbte: Hurra! jo, det var noget! og så døde han, det var også noget!

Nu kom arkitekten, den tredje broder, som først havde været tømrerlærling, gået med kasket og løbet byærinder, men fra akademiet var steget til bygmester, "højædle og velbyrdige"! ja havde husene i gaden bygget et hus for broderen, der var muremester, så fik nu gaden navn efter denne, og det smukkeste hus i gaden blev hans, det var noget og han var noget – og det med en lang titel for og bag; hans børn kaldtes fornemme børn, og da han døde var hans enke en enke af stand – det er noget! og hans navn stod stadigt på gadehjørnet og var i folkemunde, som gadenavn – ja det er noget!

Så kom geniet, den fjerde broder, der ville finde på noget nyt, noget aparte og én etage til, men den knak af for ham og han faldt ned og brak halsen, – men han fik en dejlig begravelse med lavsfaner og musik, blomster i avisen og på gaden hen over brolægningen; og der blev holdt tre ligtaler over ham, den ene meget længere end den anden, og det ville have fornøjet ham, for han holdt meget af at tales om; der kom et monument på graven, kun én etage, men det er altid noget!

Nu var han død, ligesom de tre andre brødre, men den sidste, han, som ræsonnerede, overlevede dem alle sammen, og det var jo det rette, for så havde han det sidste ord og det var ham af stor vigtighed at have det sidste ord. Han var jo det gode hoved! sagde folk. Nu slog også hans time, han døde og kom til Himmeriges port. Her kommer altid to og to! her stod han med en anden sjæl, der også gerne ville ind, og det var netop den gamle mor Margrethe fra digehuset.

Nu var han død, ligesom de tre andre brødre, men den sidste, han, som ræsonnerede, overlevede dem alle sammen, og det var jo det rette, for så havde han det sidste ord og det var ham af stor vigtighed at have det sidste ord. Han var jo det gode hoved! sagde folk. Nu slog også hans time, han døde og kom til Himmeriges port. Her kommer altid to og to! her stod han med en anden sjæl, der også gerne ville ind, og det var netop den gamle mor Margrethe fra digehuset.

"Det er nok for kontrastens skyld, at jeg og den usselige sjæl skal komme her på én gang!" sagde ræsonnøren. "Nå, hvem er hun, morlille? Vil hun også ind her!" spurgte han.

Og den gamle kone nejede så godt hun kunne, hun troede, det var Sankt Peder selv, der talte. "Jeg er en sølle stakkel, uden al familie! gamle Margrethe fra digehuset!"

"Nå, hvad har hun gjort og udrettet dernede?"

Jeg har såmænd slet ikke udrettet noget i denne verden! ikke noget, der kan lukke op for mig her! det er en sand nådens gerning, om jeg får lov at komme inden for døren!"

"Hvorledes har hun forladt denne verden?" spurgte han, for at tale om noget, da det kedede ham at stå der og vente.

"Ja, hvordan jeg forlod den, det ved jeg ikke! syg og dårlig var jeg jo i de sidste åringer, og så har jeg vel ikke kunnet tåle at krybe ud af sengen og komme i frost og kulde derudenfor. Det er jo en hård vinter, men nu har jeg da forvundet det. Det var et par dage blikstille, men bitterlig koldt, som Deres Velærværdighed nok ved, isen havde lagt til så langt ud i stranden, man kunne øjne; alle folk fra byen tog ud på isen; der var, hvad de kalder skridtskoløben og dans, tror jeg, der var fuld musik og beværtning derude; jeg kunne høre det lige ind, hvor jeg lå i min fattige stue.

"Da var det sådan hen mod aftenstid, månen var oppe, men den var ikke endnu kommet til kræfter, jeg så fra min seng gennem vinduet helt ud over stranden, og dér lige i kanten af himmel og hav kom en underlig hvid sky; jeg lå og så på den, så på den sorte prik midt i, der blev større og større; og så vidste jeg hvad det betød; jeg er gammel og erfaren, skønt det tegn ser man ikke ofte. Jeg kendte det og fik en gru! jeg har to gange forud i min levetid set den ting komme, og vidste, at der ville blive en forfærdelig storm med springflod, der ville komme over de arme mennesker derude, som nu drak og sprang og jubilerede; unge og gamle, den hele by var jo derude, hvem skulle advare dem, hvis ingen dér så og kendte, hvad jeg nu kendte. Jeg blev så ræd, jeg blev så levende, som ikke i mange tider! ud af sengen kom jeg og hen til vinduet, længere kunne jeg ikke orke; vinduet fik jeg dog op, jeg kunne se menneskene løbe og springe derude på isen, se de pyntelige flag, høre, hvor drengene råbte hurra, og piger og karle sang, det gik lystigt til, men højere og højere steg den hvide sky med den sorte pose i! jeg råbte alt hvad jeg kunne, men ingen hørte mig, jeg var for langt derfra. Snart ville vejret bryde løs, isen gå i stykker og alle derude synke igennem uden frelse. Høre mig kunne de ikke, nå ud til dem mægtede jeg ikke; kunne jeg dog få dem i land! Da gav Vorherre mig den tanke at stikke ild i min seng, hellere lade huset brænde af, end at de mange så ynkeligt skulle dø. Jeg fik lyset tændt, så den røde flamme – ja, jeg nåede ud af døren, men der blev jeg liggende, jeg kunne ikke mere; luen stod ud efter mig og ud af vinduet, hen over taget; de så den derudefra og de løb alle, hvad de kunne, for at hjælpe mig arme stakkel, som de troede brændte inde; der var ikke én, som jo løb af sted; jeg hørte de kom, men jeg hørte også, hvor det med ét susede i luften; jeg hørte det dundrede som svære kanonskud, springfloden løftede isen, der brødes itu; men til diget nåede de, hvor gnisterne fløj hen over mig; jeg fik dem alle i behold; men jeg har ikke måttet kunne tåle kulden og den forskrækkelse, og så er jeg kommet herop til Himmeriges port; de siger, den bliver lukket op også for sådan en stakkel, som jeg! og nu har jeg jo ingen hus mere dernede på diget, dog det giver mig da ingen adgang her."

Da åbnede sig Himmeriges port og englen førte den gamle kone ind; hun tabte et sengehalm udenfor, et af de strå, der havde ligget i hendes seng, den hun tændte for at frelse de mange, og det var blevet til det pure guld, men et guld, der voksede og slyngede sig i de dejligste forsiringer.

"Se, det bragte den fattige kone!" sagde englen. "Hvad bringer nu du? Ja, jeg ved nok, du har ingenting udrettet, ikke engang lavet en mursten; kunne du bare gå tilbage igen og bringe i det mindste så meget; den due sagtes ikke, når du havde gjort den, dog gjort med en god vilje, det var altid noget; men du kan ikke gå tilbage, og jeg kan ikke gøre noget for dig!"

Da bad den fattige sjæl, konen fra digehuset, for ham: "hans broder har gjort og givet mig alle sten og stumper, hvoraf jeg klinede mit usselige hus, det var grumme meget for mig arme stakkel! kan nu ikke alle de stumper og stykker gælde som én mursten for ham? Det er en nådens gerning! nu trænger han til den og her er jo nådens hjem!"

"Din broder, den, du kaldte den ringeste," sagde englen, "den, hvis dont i al ærlighed var dig nedrigst, giver dig sin himmerigsskærv. Du skal ikke vises bort, du skal have lov til at stå herudenfor og tænke over, se at ophjælpe dit liv dernede, men ind kommer du ikke, før du i god gerning har udrettet – noget!"

"Det kunne jeg have sagt bedre!" tænkte ræsonnøren, men han sagde det ikke højt, og det var nok allerede noget.

Om eventyret

"Noget" blev offentliggjort for første gang 2. marts 1858. Værket udkom som en del af Nye Eventyr og Historier. Første Række. Første Samling. 1858. Værket udkom senere (12. december 1867) som en del af Femten Eventyr og Historier. 1867. Værket udkom senere (10. december 1870) som en del af Eventyr og Historier. Tredie Bind. 1870.